

Vergaderjaar 2018–2019

31 839

Jeugdzorg

Nr. 654

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 mei 2019

Bij brief van 22 juni 2018 heb ik uw Kamer toegezegd een kader op te stellen voor pleegzorg in Caribisch Nederland en te bezien op welke wijze voor dit kader in een wettelijke grondslag kan worden voorzien.¹ Met deze brief ontvangt u het voorstel voor een nieuw pleegzorgkader Caribisch Nederland dat ik wil vastleggen in een algemene maatregel van bestuur (AMvB) op grond van de Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (IBES). Ik streef er naar deze AMvB per 1 januari 2020 in werking te laten treden.

In deze brief licht ik de belangrijkste onderdelen van het nieuwe pleegzorgkader toe. Uitgangspunt is om zoveel als mogelijk aan te sluiten bij de systematiek zoals die in Europees Nederland geldt op grond van de Jeugdwet, met waar nodig aanpassingen aan de eilandelijke context.

Pleegzorg Caribisch Nederland

Net als in Europees Nederland is in Caribisch Nederland pleegzorg een op zichzelf staande, bijzondere en belangrijke vorm van jeugdhulp. Wanneer een jeugdige (tijdelijk) niet meer thuis kan wonen verkiest een opname in een pleeggezin de voorkeur boven de plaatsing in een instelling. In een pleeggezin behouden kinderen namelijk de mogelijkheid om op te groeien in gezinsverband. Een pleeggezin kan het kind een zo natuurlijk mogelijke vervangende opvoedsituatie bieden. In Caribisch Nederland wordt pleegzorg onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) uitgevoerd door Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (JGCN).

In Europees Nederland is pleegzorg geregeld in de Jeugdwet. In Caribisch Nederland geldt momenteel geen wettelijk kader voor pleegzorg. Dat betekent bijvoorbeeld dat niet is vastgelegd aan welke voorwaarden

¹ Brief van 22 juni 2018.

pleegouders moeten voldoen en wanneer zij in aanmerking komen voor een vergoeding. Voor een goed functionerende pleegzorg is van belang dat de kaders van pleegzorg transparant zijn en helder worden gecommuniceerd, zodat (aspirant)pleegouders weten waar ze aan toe zijn als ze deze maatschappelijk waardevolle taak op zich nemen. Bijvoorbeeld dat helder is op welke vergoedingen ze aanspraak maken.

Hoofdpijnen kader pleegzorg

Gezien het bovenstaande en naar aanleiding van onduidelijkheid die was ontstaan rondom de pleegvergoeding aan pleegoudervoogden in Caribisch Nederland heb ik JGCN gevraagd mij te adviseren over een (nieuw) kader voor pleegzorg.

Uitgangspunt van het pleegzorgkader is om zoveel als mogelijk aan te sluiten bij de systematiek zoals die in Europees Nederland geldt op grond van de Jeugdwet, met waar nodig aangepast aan de eilandelijke context. Hieronder worden de belangrijkste onderdelen van het nieuwe pleegzorgkader toegelicht.

Vereisten (aspirant) pleegouders

In de huidige situatie voert JGCN een screening uit bij aspirant pleegouders en wordt van hen verwacht dat zij een door JGCN aangeboden cursus voltooien. Tot op heden is echter niet in regelgeving vastgelegd welke eisen worden gesteld aan aspirant pleegouders.

Voorgesteld wordt dat pleegouders ten minste eenentwintig jaar moeten zijn, niet zelf zijn belast met de begeleiding van een pleegouder en beschikken over een verklaring van geen bezwaar van de Voogdijraad. Daarnaast zullen aspirant pleegouders een voorbereidings- en selectietraject doorlopen. Hierbij hoort ook een beoordeling door JGCN van de gezinssituatie waar het pleegkind wordt geplaatst en of deze passend is gezien de leeftijd en behoeften van het pleegkind. Tussen de pleegzorgaanbieder en de pleegouder wordt een pleegovereenkomst gesloten waarin afspraken staan over de verzorging en opvoeding van de jeugdige en de begeleiding die de pleegouders daarbij van de pleegzorgaanbieder ontvangen.

Net als in Europees Nederland kan in Caribisch Nederland ook sprake zijn van netwerkpleegzorg. Er is sprake van netwerkpleegzorg als familie, vrienden of bekenden uit het netwerk van de jeugdige de dagelijkse verzorging en opvoeding van een jeugdige op zich nemen, omdat de natuurlijke ouders dit (tijdelijk) niet meer kunnen. De voordelen van deze zorg door iemand uit het netwerk liggen vooral in de sfeer van de bekendheid met het gezin en de daar heersende waarden, normen en gebruiken. De zorg door iemand uit het netwerk kan plaats vinden zowel met als zonder pleegovereenkomst. Dit laatste (zonder overeenkomst) wordt ook wel informele pleegzorg genoemd. Als er geen pleegovereenkomst is met de pleegzorgaanbieder valt die zorg niet onder de pleegzorg zoals wordt voorgesteld in dit kader.

Leeftijdsgrens: ook in Caribisch Nederland 21 jaar nieuwe standaard

Pleegzorg in Caribisch Nederland wordt in de huidige situatie in principe ingezet tot de leeftijd van 18 jaar. Vanaf 18 jaar is het in bepaalde gevallen wel mogelijk om pleegzorg te verlengen, waarbij aan bepaalde voorwaarden moet worden voldaan om de pleegzorg te kunnen verlengen.

Voor Europees Nederland is recent besloten wettelijk te regelen dat de pleegzorg en pleegvergoeding standaard doorlopen tot het pleegkind 21 jaar is (tenzij ouders en pleegkinderen anders beslissen). Eerder heb ik al gemeld dat ik, in lijn met de bestuurlijke afspraken in Europees Nederland, ook in Caribisch Nederland jeugdigen standaard tot de leeftijd van tot 21 jaar de mogelijkheid bieden in een pleeggezin te verblijven. Dit biedt de mogelijkheid om een pleegkind door een pleeggezin te laten begeleiden naar volwassenheid en zelfstandigheid in een tempo dat past bij het pleegkind.

Pleegoudervoogdij

Momenteel wordt in Caribisch Nederland nog niet gewerkt met pleegoudervoogden, maar alleen met pleegouders die dan volledig voogdij kunnen krijgen over hun pleegkind.

Wanneer een jeugdige gedurende langere tijd bij dezelfde pleegouder verblijft, kan het in het belang van het kind zijn dat ook het gezag (de voogdij) over de jeugdige bij de pleegouder komt te liggen. Wanneer het gezag bij een pleegouder wordt neergelegd is de betreffende pleegoudervoogd verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van de jeugdige. Ook is de pleegoudervoogd de wettelijke vertegenwoordiger van de jeugdige. Dat de pleegouder belast is met voogdij betekent niet dat de pleegouder daardoor onderhoudsplichtig is voor de jeugdige; de pleegoudervoogd kan aanspraak blijven maken op pleegvergoeding. Voor het kind betekent pleegoudervoogdij (meer) zekerheid over zijn plek in het pleeggezin.

In de Jeugdwet is de ondersteuning die aan pleegoudervoogden wordt geboden beperkt tot ten hoogste één gesprek per jaar zodat de pleegouders voldoende ruimte hebben om de jeugdige naar eigen inzicht en expertise op te voeden en te verzorgen. Het voornemen is om deze beperking niet op te nemen voor pleegoudervoogdij in Caribisch Nederland. De reden daarvoor is dat pleegoudervoogdij nieuw is voor CN en het daarom de voorkeur geniet ruimte te bieden voor een passende begeleiding per pleeggezin. Afspraken hierover worden vastgelegd in de pleegovereenkomst.

Pleegvergoeding

De huidige pleegvergoeding in CN wordt vastgesteld op basis van een ingewikkeld systeem van basisbedragen en toeslagen. Op dit moment ontvangen pleegouders een basisbedrag van \$ 9.74 per dag (\$ 301,94 per maand), dit is onafhankelijk van leeftijd/ontwikkelingsfase. Daarnaast kunnen pleegouders voor verschillende kosten die zij maken voor de opvoeding en verzorging van het pleegkind een bijkomende vergoeding van JGCN krijgen. Hiervoor moeten de pleegouders de facturen voor bijvoorbeeld kinder- en naschoolse opvang, bijles enz. indienen bij JGCN. Dit vraagt niet alleen van JGCN, maar ook van de pleegouders een hoge administratieve last.

Voor het nieuwe kader is het voorstel om dezelfde systematiek te hanteren als in Europees Nederland. Daarmee wordt de vaststelling van de bedragen vereenvoudigd, worden de administratieve lasten voor zowel pleegouders als JGCN verminderd en wordt beter aangesloten bij specifieke behoeften per levensfase van het kind.

De hoogte van de huidige pleegvergoeding is in 2011 vastgesteld en sindsdien niet geïndiceerd. Rekening houdend met het feit dat de kosten voor levensonderhoud in Caribisch Nederland hoog zijn in relatie tot de inkomens wordt voorgesteld aan te sluiten bij de Nederlandse bedragen.

Het huidige maximale bedrag in Caribisch Nederland ligt op hetzelfde niveau als in Europees Nederland.

Door aansluiting op de hoogte en systematiek van de vergoeding in Europees Nederland wil ik pleegzorg stimuleren in Caribisch Nederland. Voorkomen moet worden dat de hoge kosten voor levensonderhoud een (te hoge) drempel opwerpen voor het pleegouderschap. Dit leidt tot het volgende voorstel:

Leeftijd	Aantal kinderen	Nederland (€)	Nederland (\$)¹	JGCN huidig (max)	JGCN voorstel
0–8 jaar	5	€ 550	\$ 627	\$ 632	\$ 627
9–11 jaar	33	€ 556	\$ 634	\$ 632	\$ 634
12–15 jaar	18	€ 606	\$ 691	\$ 632	\$ 691
16–17 jaar	11	€ 669	\$ 763	\$ 632	\$ 763
18+	15²	€ 676	\$ 771	\$ 0	\$ 771

¹ Koers:1.14.

² Verwachting 18+ pleegkinderen in 2020 op basis van huidige gegevens.

Doordat wordt aangesloten bij de Nederlandse bedragen, is het voorgestelde bedrag voor de pleegvergoeding tot 9 jaar, \$ 5 dollar per maand lager dan het huidige maximale bedrag binnen deze leeftijdscategorie. Het is niet de bedoeling dat pleegouders financieel wordt benadeeld door de nieuwe pleegvergoedingen. Het voorstel is daarom om voor pleegouders die hierdoor minder pleegvergoeding zouden ontvangen een overgangsregeling te treffen.

Voor de pleegvergoeding op Sint Eustatius en Saba is het voorstel om een toeslag te hanteren, omdat het levensonderhoud op de bovenwinden duurder is dan op Bonaire.² Ook hier geldt dat te hoge kosten voor levensonderhoud niet een (te hoge) drempel mogen opwerpen voor het pleegouderschap. De toeslag is vastgesteld op een bedrag van \$ 50 per pleegkind per maand. Gezien de hogere kosten voor levensonderhoud (hogere huurprijzen en algeheel hoger prijspeil) is een hogere pleegvergoeding een maatregel die past bij de eilandelijke context.

Wettelijke grondslag

In de IBES is opgenomen dat er bij of krachtens AMvB regels kunnen worden gesteld omtrent jeugdzorg in de openbare lichamen. Het nieuwe kader voor pleegzorg wordt uitgewerkt in een AMvB en ministeriële regeling op grond van de IBES. Hiermee wordt duidelijkheid verschaft over de verantwoordelijkheden en bevoegdheden die JGCN namens de Minister van VWS uitoefent, aan welke eisen pleegouders moeten voldoen en wat pleegouders en pleegkinderen mogen verwachten aan ondersteuning en pleegvergoeding.

Proces

Het pleegzorgkader is opgesteld naar aanleiding van het advies van JGCN en de gesprekken die zijn gevoerd met pleegouders. Daarna is het kader besproken met pleegouders en worden ambtelijk gesprekken gevoerd met belangrijke partijen zoals de Inspectie Gezondheidszorg & Jeugd en de Kinderombudsman. In de derde week van mei ga ik op werkbezoek naar onder andere Bonaire waar ik het kader met pleegkinderen en pleegouders zal bespreken.

² Regioplan: Onderzoek naar een ijkpunt voor het sociaal minimum in Caribisch Nederland, 28 juni 2018.

Daarnaast wordt de ontwerp AMvB voor advies voorgelegd aan de eilandbesturen. Door alle betrokken partijen zo goed mogelijk mee te nemen in het proces streef ik ernaar dat na besluitvorming in het kabinet en advisering door de Raad van State de AMvB pleegzorg BES per 1 januari 2020 in werking kan treden.

Vooruitlopend hierop werkt JGCN vanaf 1 september 2019 volgens de nieuwe kaders. Hierdoor zal ook de pleegvergoeding volgens de nieuwe systematiek en het nieuwe bedrag worden uitgekeerd.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
P. Blokhuis